

4. Правила етичної поведінки поліцейських : затв. Наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> (дата звернення: 20.04.2020).

5. Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» (Ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 на 765-му засіданні заступників міністрів) // Центр політико-правових реформ : сайт. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf> (дата звернення: 20.04.2020).

Отримано 22.04.2020

УДК 343.353.12

ДАРАГАН В. В.,

доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-1735-2371>

ЩОДО ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА СЛУЖБОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРИСУДЖЕННЯ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ І ПРИСВОЄННЯ ВЧЕНИХ ЗВАНЬ

Здійснено аналіз нормативно-правових актів, які регулюють питання порядку захисту дисертаційних робіт та присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань на відповідність їх нормам закону України «Про державну таємницю».

Ключові слова: державна таємниця, охорона, службова інформація, науковий ступінь, вчене звання, правове регулювання.

Слід погодитися із думкою, що наука неможлива без наукових публікацій. Головне призначення науки – отримання та накопичення нового знання, тож важливим елементом наукового процесу є оформлення здобутого знання, доведення його до відома якнайширшого кола зацікавлених осіб (до якого в перспективі може належати все людство) і його збереження для подальшої обробки, розвитку й застосування. Все це забезпечується шляхом оприлюднення результатів наукових досліджень у формі наукової публікації [1].

Будь-яка наукова публікація є носієм інформації. Слід зазначити, що Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ закріплює відповідні правові режими інформаційної діяльності залежно від розподілу інформації на види. З одного боку, інформація, яка, відповідно до закону, належить до інформації без обмеженого доступу, є відкритою, з іншого – інформація з обмеженим доступом вважається конфіденційною, таємною та службовою та підлягає відповідній правовій охороні.

Забезпечення інформаційної безпеки в усі часи було одним із найважливіших напрямів діяльності держави. В наш час – час переходу до інформаційного суспільства – проблема захисту інформації стає надзвичайно актуальною [2]. Особливої актуальності вказане питання набуває в процесі підготовки військових та працівників правоохоронних органів, зокрема й працівників поліції, оскільки значна частка дисертацій на здобуття наукових ступенів, які містять у відомості, що віднесені до державної таємниці належить саме поліцейським.

На сьогодні питання порядку захисту дисертаційних робіт та присудження наукових ступенів регулюється 4 основними нормативно-правовими актами, а саме постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», постановою Кабінету міністрів України від 6 березня 2019 року № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії»,

наказом МОН України від 12 січня 2019 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та наказом МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Аналіз вказаних нормативно-правових актів вказує на те, що в них частково передбачено питання охорони державної таємниці та службової інформації.

Зокрема положення наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» визначає, що основні наукові результати дисертації на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, яка містить державну таємницю, висвітлюються у наукових публікаціях, у тому числі призначених для опублікування матеріалів, що містять державну таємницю, відповідно до законодавства. Схожу норму містить й постанова Кабінету міністрів «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

В свою чергу постановою Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» визначено, що розгляд дисертацій, що містять державну таємницю, здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про державну таємницю». Особливості розгляду дисертацій, що містять державну таємницю, визначаються рішенням МОН за погодженням з СБУ.

Однак на сьогодні МОН України не визначило порядок захисту таких дисертацій, а існуючі положення вказаних вище нормативно-правових актів містять у собі положення, які можуть бути однією із причин витоку секретної інформації або інформації з обмеженим доступом.

Спробуємо проаналізувати положення вказаних нормативно-правових актів щодо наявності таких норм.

Аналіз положень постанови Кабінету міністрів України «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» показав, що основними нормами, які можуть сприяти витоку секретної інформації або інформації з обмеженим доступом є норми, які вказують на наявність у членів ради публікації у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача. Виникає питання, якщо дисертація, яка виноситься на захист містить державну таємницю то яким чином член ради може мати відповідні публікації у відкритих джерелах.

Також сприяти витоку секретної інформації або інформації з обмеженим доступом може бути норма, яка вказує на обов'язковість опублікування не менше однієї статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача.

Прямо суперечить чинному законодавству про державну таємницю норма, яка вказує на необхідність оприлюднення на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти (наукової установи) запису (звукореєстрації, відеореєстрації) такого засідання ради.

Що стосується положень наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» то його аналіз показав, що основними нормами, які можуть сприяти витоку секретної інформації або інформації з обмеженим доступом є так само як і попередньому нормативно-правовому акті, норми, які вказують на необхідність публікації статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача по кандидатській дисертації та норма публікації щонайменше у двох різних періодичних виданнях, включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України, або у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus по докторській дисертації. З першого погляду остання норма є альтернативною, але на сьогодні в Україні жоден юридичний журнал не входить до категорії «А» Переліку наукових фахових видань

України, а тому здобувачі будуть змушені публікувати основні результати дисертації у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus.

Прямо суперечить чинному законодавству про державну таємницю норма, яка вказує на необхідність розміщення на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти (наукової установи) в режимі читання примірника монографії, що подається на здобуття наукового ступеня доктора або кандидата наук в електронному вигляді.

Що стосується положень наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» то тут виникають сумніви щодо доцільності надання анотації до роботи, яка містить секретну інформацію або інформацію з обмеженим доступом англійською мовою.

Наявність вище вказаних норм та відсутність правового регулювання порядку захисту дисертаційних робіт, які містять секретну інформацію або інформацію з обмеженим доступом на сьогодні створюють передумови можливого витоку такої інформації. У зв'язку з чим на сьогодні існує необхідність нормативно-правового регулювання вказаного питання шляхом прийняття окремого нормативно-правового акту або внесення відповідних змін до існуючих.

Що стосується нормативно-правового врегулювання питання порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам, то тут також слід зауважити на наявності норм щодо публікацій у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз Scopus або Web of Science, оскільки вчені, які мають бажання отримати відповідні звання по кафедрам на яких викладаються дисципліни, що містять секретну інформацію або інформацію з обмеженим доступом або працівники секретних наукових установ будуть змушені публікувати результати своїх досліджень у таких виданнях. Тому вказане питання, на нашу думку, потребує відповідного нормативно-правового врегулювання.

Список бібліографічних посилань

1. Шрамко Я. Що таке Scopus і як туди потрапити // Прес-центр Криворізького державного педагогічного університету : сайт. 30.01.2018. URL: <https://kdpu.edu.ua/blogs/2018/01/30/shho-take-scopus-i-yak-tudy-potrapytu/> (дата звернення: 10.03.2020).
2. Федоренко О. О., Керсцький С. О., Курбатов А. І. Проблемні питання правового регулювання обігу інформації з обмеженим доступом (державна таємниця та службова інформація). *Право та інноваційне суспільство*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pric_2013_1_17.pdf (дата звернення: 10.03.2020).

Отримано 12.03.2020

УДК 343.2

ЖУРАВЕЛЬ О. А.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-3463-1797>

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРАВА НА САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ І ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З УРАХУВАННЯМ ПРАКТИКИ ЄСПЛ

Стаття присвячена актуалізації питання реалізації законного права громадян на самозахист. Розглядаються цивільні особи та поліцейські з метою порівняння їх становища при застосуванні самооборони. Робиться наголос на необхідній обороні та уявній, зокрема для цивільних осіб. Щодо поліцейських, зазначаються їх права та обов'язки згідно Закону України «Про Національну поліцію».

Ключові слова: самозахист, цивільні особи, необхідна оборона, уявна оборона, ЄСПЛ.